

J. Boer (redactie)
Infantpsychiatrie. De gezonde en verstoorde ontwikkeling van de vroege ouder-kind relatie
Assen/Maastricht,
Van Gorcum,
1991, 113 blz.,
f 29,50

Infantpsychiatrie is een differentiatie binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie. Dit boek belicht de start van het betrekkelijk jonge specialisme in Nederland.

In hoofdstuk 1 wordt het nieuwe specialisme door Boer geïntroduceerd. Infantpsychiatrie is de discipline die zich bezighoudt met problemen van de mentale gezondheid van kinderen van 0 tot 3 jaar, waarbij zowel biologische aspecten van het kind als zijn sociale context een rol spelen. Kind, ouders en omgeving zijn in deze levensfase onlosmakelijk met elkaar verbonden. Stagnatie in de ontwikkeling of vorming van pathologie moeten dan ook in deze context beoordeeld en gediagnosticeerd worden.

Onderscheidende kenmerken van de infantpsychiatrie ten opzichte van de kinder- en jeugdpsychiatrie zijn onder andere de multidisciplinaire oriëntatie, de multi- en transgenerationale oriëntatie, de curatieve en de preventieve oriëntatie. Problemen en stoornissen in de eerste levensfase worden globaal getypeerd als ontwikkelingsprobleem (al of niet van voorbijgaande aard), stoornis (van voorbijgaande aard), langerdurende stoornis (met een bedreiging voor de ontwikkeling, ook op langere termijn) en chronische stoornis (met een (levens)lange beperkende invloed).

Belangrijke bijdragen aan de ontwikkeling van de infantpsychiatrie zijn geleverd door Darwin (denk aan de baby-biografie over zijn zoon-tje), Sigmund Freud, Piaget, René Spitz, Anna Freud, Dorothy Burlingham, Melanie Klein, Winnicott, Margaret Mahler, en het koppel John Bowlby en Mary Ainsworth, tezamen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de *attachmenttheorie*, waaraan door Boer uitgebreid aandacht wordt besteed. Deze theorie

staat ook centraal in de bijdragen van *Van IJzendoorn e.a.* (hoofdstuk 4) en van *Hermanns en Hellingman* (hoofdstuk 6).

Van IJzendoorn e.a. richten zich op de gevolgen van onverwerkt verlies bij volwassenen (van belangrijke gehechtheidsfiguren zoals ouders of partners) voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. In het daartoe uitgevoerde onderzoek werd gebruik gemaakt van het *Gehechtheidsbiografisch Interview*. Hermanns en Hellingman beschrijven het project 'Experimentele dagbehandeling voor risico-baby's en hun ouders', uitgevoerd in het Medisch Kleuterdagverblijf Kleuterdal te Maastricht. De behandeling is erop gericht ernstig gestoorde ouder-kind relaties te herstellen of weer op gang te krijgen door de responsiviteit van de ouders én van de baby te verbeteren. Doel is de totstandkoming van een veilige gehechtheidsrelatie tussen ouders en kind.

Hoofdstuk 2 (*Van Wulfften Palthe en Hopkins*) gaat over de relatie tussen neurologische rijping en psychosociale ontwikkeling. Het betreft een longitudinaal onderzoek naar de ontwikkeling van het gedrag van optimaal gezonde, op tijd geboren zuigelingen tijdens *en face* interactie met hun moeder, gedurende de eerste vijf maanden na de geboorte. Uit de resultaten blijkt dat de ontwikkeling van houdingscontrole van het hoofd en de ontwikkeling van specifieke visuele functies, de zuigeling rond twee tot drie maanden na de geboorte in staat stellen zijn hoofd- en oogbewegingen samen te voegen tot een functionele eenheid. Hierdoor kan de zuigeling de sociale interactie met zijn moeder reguleren.

In hoofdstuk 3 gaat *Van Hooff* in op de betekenis van onderzoek bij diverse soorten primaten voor het

verkrijgen van inzicht in de invloed van de sociale omgeving op de moeder-kind relatie. Kritisch beschouwt de auteur onder andere resultaten over contacttijd tussen moeder en kind in relatie tot de leeftijd van het kind, de relatie tussen sociale positie van de moeder en de positie van (klein)dochters en de samenhang tussen gedragskarakteristieken van moeders en die van haar dochters en zonen. Terecht houdt Van Hooff de lezer voor terughoudend te zijn met generalisaties vanuit het door hem besproken primatenonderzoek naar het gedrag van de mens.

Hoofdstuk 5 bevat een bijdrage van *Matthijs* over de ontwikkeling van het zelfgevoel bij baby's, gebaseerd op de ontwikkelingstheorie van Daniel Stern. Het hoofdstuk bevat boeiende inzichten over de innerlijke belevingswereld van baby's, die noodzakelijkerwijs een speculatief karakter dragen.

Hoofdstuk 7 ten slotte bevat een bijdrage van *Baldew*, 'Psychosomatische stoornissen als uiting van verstoorde moeder-kind relaties: het raakvlak van kindergeneeskunde en kinderpsychiatrie'. In het bijzonder gaat Baldew in op het zogenaamde 'Nonorganic Failure to Thrive'

(NOFT)-syndroom. Deze term wordt gebruikt voor kinderen die niet adequaat groeien en daardoor geen normaal of te verwachten groeipatroon volgen, waarbij organische verklaringen ontbreken. Recent onderzoek geeft aanleiding te veronderstellen dat bij NOFT-kinderen sprake is van tekorten in interactie, zowel in aard en intensiteit als kwaliteit.

Het boek van Boer laat zich lezen als een interessante kennismaking met de infantpsychiatrie. Ethologische, ontwikkelingsneurologische en -psychologische, kinderpsychiatrische, pedagogische en kindergeneeskundige visies op de vroegkinderlijke ontwikkeling worden op deskundige en stimulerende wijze gepresenteerd. In dit boek gaat het echter nog om afzonderlijke, losstaande bijdragen. Het palet van de nieuwe discipline is daarmee weliswaar goed uit de verf gekomen, maar de onderlinge samenhang is voornamelijk minder duidelijk. Het is te hopen dat in toekomstige publikaties over infantpsychiatrie ook aan deze zo noodzakelijke synthese aandacht wordt geschonken.

LOUIS TAVECCHIO

J. van der Wolf
(redactie)

***Kinderen:
schoolproblemen en
stress***
Meppel/
Amsterdam,
Boom, 1991,
154 blz., f 28,-

De laatste jaren is de belangstelling voor het verschijnsel stress toegenomen, in het alledaagse leven en ook in het onderwijs. Uit onderzoek is bekend dat er een duidelijk verband bestaat tussen stress en aspecten van welbevinden, alledaags functioneren en ziekte en gezondheid. Stress is een proces dat verschillende elementen omvat: situatietekenen, persoonskenmerken, emotionele reacties, strategieën van stresshantering (ook wel coping genoemd) en consequenties.

De auteurs van het boek *Kinderen: schoolproblemen en stress* zijn erin geslaagd het stressproces bij kinderen in de basisschool-leeftijd op een

toegankelijke wijze te beschrijven. Het boek is interessant; er wordt een verband gelegd tussen stress en leerproblemen. Bovendien snijdt het een belangrijk onderwerp aan, zeker gezien de beleidsplannen voor integratie van kinderen uit het speciaal onderwijs in het reguliere onderwijs, de zogenaamde verbrede basisschool.

De zeven hoofdstukken van het boek zijn uiteenlopend van aard, waarbij de onderlinge samenhang niet altijd even duidelijk is. Het eerste hoofdstuk biedt een heldere begripsbepaling van het verschijnsel stress en daaraan gekoppelde facetten en vormt een goed startpunt